

УДК 336.143.01

В. Г. Боронос,
канд. екон. наук, доц., Сумський державний університет

ПАСПОРТ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті обґрунтовано необхідність впровадження паспортів фінансового потенціалу регіонів як об'єктивної бази для фінансового планування на макрорівні. Використання паспортів фінансового потенціалу нарешті внесе ясність в дії держави і дозволить зробити їх адресними та ефективними.

Ключові слова: фінансовий потенціал, паспорт фінансового потенціалу, фінансове планування.

Постановка проблеми. Однією з головних проблем фінансової політики України є недосконалість системи фінансового планування та відсутність об'єктивної, повної і точної інформації щодо стану фінансових ресурсів як у цілому по країні, так і в розрізі окремих елементів фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фінансового потенціалу присвячені наукові праці таких вчених, як М. А. Козоріз, С. С. Шумська А. Б. Ахмедов Е. А. Ісаєва, К. В. Іоненко та ін. Ідеї паспортизації можна зустріти в роботах Л. І. Гончарової О. П. Ладюка Р. А. Саакяна та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на великий інтерес та увагу науковців до проблеми управління фінансовим потенціалом території та певних напрацювань у сфері паспортизації різної економічної діяльності, ідея паспортизації саме фінансових потоків території з оцінкою на їх базі фінансового потенціалу є принципово новою як для України, так і для інших країн.

Мета статті – розробити концептуальні засади паспортизації регіонів України на базі оцінки їх фінансового потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Для створення дієвої системи фінансового управління в країні необхідно насамперед уніфікувати релевантні інформаційні потоки. Особливо актуальним це є для потоків, що характеризують рух фінансових ресурсів, оскільки офіційні оцінки досить часто не відповідають реальному стану речей, як наслідок – високий рівень тіньової економіки; корупція та бюджетні зловживання; недоотримання податкових надходжень; неефективна система міжбюджетних трансфертів, яка з елемента фінансового вирівнювання та механізму забезпечення фінансово-соціальної справедливості перетворилася

в один із головних гальмуючих елементів, що на регіональному рівні знижує зацікавленість місцевої влади в покращенні результатів діяльності.

Аналіз світового досвіду показав, що перспективним шляхом розв'язання проблеми інформаційної асиметрії на рівнях держава – регіони та регіони – зовнішній світ є паспортизація, тобто систематизація наявної інформації і надання її у певному уніфікованому вигляді.

Оцінка фінансового потенціалу на регіональному рівні дає уявлення щодо обсягів фінансових ресурсів, які генерує територія. На нашу думку, саме ці показники варто використовувати при плануванні заходів державної фінансової політики, особливо в бюджетно-податковій сфері. За таких обставин місцева влада не зможе штучно занижувати результати діяльності та працювати у звичному для неї “економному” режимі, а змушена буде постійно удосконалювати власну фінансово-економічну діяльність з метою якнайповнішої реалізації наявного фінансового потенціалу та досягнення визначених стратегічних орієнтирів. Завдяки цьому зростуть обсяги податкових надходжень, підвищиться ефективність використання державних коштів, збільшиться прозорість фінансової сфери, знизиться корупція та зменшаться обсяги тіньової економіки.

У той же час інформація щодо фінансових можливостей тієї чи іншої території цікавить і зовнішніх суб'єктів, наприклад, іноземних інвесторів, які на базі такої інформації зможуть адекватно оцінити можливості тієї чи іншої території та прийняти зважене рішення щодо інвестування, що, у свою чергу, підвищить фінансовий потенціал території.

У контексті проблеми оцінки потенціалу території слід зазначити, що, наприклад, у Росії активно використовуються податкові паспорти регіонів, а також функціонують експериментальні проекти фінансових паспортів регіонів. Їх використання сприяє формуванню відкритого суспільства, інформаційної прозорості, діалогу влади і суспільства, держави і регіонів [2].

Розміщення інформації щодо наявного фінансового потенціалу території у відкритому доступі в розрізі декількох років, із зазначенням рівня потенціалу конкретного регіону стосовно інших регіонів та країни в цілому дає можливість суспільству об'єктивно оцінити результативність діяльності влади.

Фінансова паспортизація допоможе не тільки організувати адекватне фінансове планування в країні, але й сприятиме формуванню стійкої бюджетної системи. Володіючи даними не лише про наявні фінансові ресурси, але й інформацією щодо обсягів їх можливого залучення, органи державного управління будуть здатні ефективно здійснювати не тільки оперативне фінансове управління і планування, але й розробляти

адекватні тактичні та стратегічні програми реалізації фінансової політики держави.

Паспортизація територій щодо їхнього фінансового потенціалу дозволить здійснювати оперативний моніторинг фінансових потоків території та змін в обсягах фінансового потенціалу, а також забезпечить принципову базу для виявлення різних дисбалансів у державному фінансуванні та економічному розвитку регіонів. При цьому оцінка ступеня реалізації фінансового потенціалу території фактично буде об'єктивною оцінкою якості державного управління даною територією. У кінцевому підсумку це буде стимулювати використання прогресивних методів і підходів щодо удосконалення фінансової діяльності та фінансової дисципліни.

Упровадження системи паспортизації фінансового потенціалу дозволить аналізувати фінансовий потенціал як у цілому, так і в розрізі окремих його складових, що дасть змогу визначити ті елементи, що використовуються найменш ефективно. Таким чином, у держави з'являються реальні орієнтири для розробки і реалізації дійсно результативної фінансової політики. Наприклад, це можна трактувати так: недостатній ступінь реалізації фінансового потенціалу суб'єктів господарювання свідчить про необхідність впровадження заходів державної фінансової політики, спрямованих не взагалі на фінансову систему країни, а саме на цей її елемент. Отримані висновки дозволять конкретизувати державні зусилля, сконцентрувавши їх на перспективних напрямках, забезпечити максимальний ефект від заходів фінансової політики.

Наявність паспортів фінансового потенціалу на рівні кожного регіону країни (наприклад, області України) дозволить також і порівняти їх результати між собою, виділити ті інструменти та заходи державного регулювання, що дають максимальний ефект, та використовувати позитивний досвід. Тобто у громади з'являється принципова можливість забезпечити зворотний зв'язок між управлінськими рішеннями влади та їх результатами [1].

Слід зазначити, що ідея паспортизації частково і в неявному вигляді реалізується і в Україні. Так, на офіційних сайтах ряду областей міститься інформація щодо ключових характеристик регіону – довідкова загальна інформація, інформація про економіку регіону, про демографічний стан, про стан АПК тощо. Дана інформація, як правило, має назву “паспорт регіону”. Утім, ретельний аналіз цих паспортів дозволив дійти висновку, що в них майже не приділяється увага фінансовим потокам території, не кажучи вже про оцінку фінансового потенціалу регіону.

Таким чином, ідея паспортизації саме фінансових потоків території з оцінкою на їх базі фінансового потенціалу для України є принципово

новою. Нами пропонується створення паспорта фінансового потенціалу території, який буде містити базову інформацію про певний регіон країни, фінансові потоки за складовими елементами фінансового потенціалу регіону, а також оперативні, тактичні і стратегічні орієнтири щодо обсягів і складових фінансового потенціалу. Паспорт фінансового потенціалу території повинен стати зведеним документом, що містить систему показників оцінки фінансового потенціалу території як у цілому, так і в розрізі його окремих елементів, що комплексно характеризують особливості його формування та реалізації.

Паспорт фінансового потенціалу території (ПФПТ) слід трактувати як формалізовану та уніфіковану сукупність відомостей загального та спеціального змісту, що у стислому вигляді дають характеристику території та її фінансового потенціалу. Тобто фінансовий паспорт території – це документ, що містить інформацію про її фінансовий потенціал.

ПФПТ дозволить моделювати показники фінансового потенціалу території в цілому та в розрізі окремих елементів потенціалу, базуючись як на динамічному аналізі (порівняння з даними минулих періодів), так і параметричному (прогнозування показників залежно від змін у характеристиках певного інструмента фінансової політики держави).

Як інформаційна база створення ПФПТ можуть бути використані дані безпосередньо установ і організацій кожної конкретної території (регіону), а також Державної служби статистики України, Національного банку України, Державної податкової служби України тощо.

Для максимальної реалізації тих позитивних ефектів від паспортизації, що були перелічені вище, необхідне створення відповідної науково-методичної бази.

З метою надання вичерпної інформації щодо стану та фінансових можливостей регіону пропонується така структура ПФПТ (рис. 1).

Безпосередньо паспорт фінансового потенціалу території умовно можна поділити на дві складові (блоки):

- загальний блок, що містить загальну довідкову інформацію про територію паспортизації (розмір території, кількість населення тощо), а також надає стисло характеристику її соціально-економічного становища (обсяг створеної доданої вартості, розміри інвестицій, обсяги експорту та імпорту, кількість безробітних і т.д.);
- спеціальний блок, в якому зосереджена інформація щодо обсягів фінансового потенціалу у валових показниках та показниках на душу населення як у цілому, так і в розрізі окремих елементів фінансового потенціалу. Крім того, даний блок містить розділ “Орієнтири розвитку”, який надає інформацію щодо перспективних рівнів фінансового потенціалу.

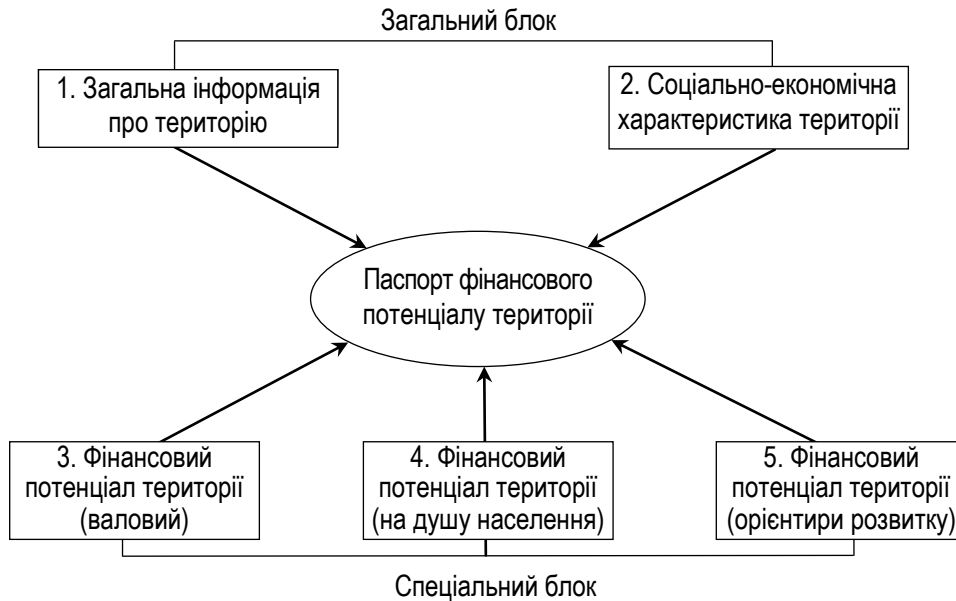

Рис. 1. Структура паспорта фінансового потенціалу території

Для оцінки поточних тенденцій у зміні фінансового потенціалу території пропонується порівнювати фактичні дані із результатами попереднього періоду. Даний елемент паспорта фінансового потенціалу не лише може виступати інструментом контролю за відхиленнями, але й дає можливість оцінити результативність фінансового управління в цілому (в розрізі загальних показників), а також у розрізі окремих складових фінансового потенціалу, тобто визначити, наскільки ефективними були заходи державного фінансового управління з позиції підприємств, домогосподарств, місцевих бюджетів, інвестицій тощо.

Фінансовий потенціал пропонується оцінювати як у валових величинах, так і в розрахунку на одиницю населення території. Основним елементом паспорта фінансового потенціалу, що дозволяє визначити місце окремої території в загальній сукупності інших територій, є механізм ранжування – визначення місця території за певним показником у загальній сукупності.

Висновки. Використання паспортів фінансового потенціалу дозволить підвищити якість фінансового планування, надасть базу для забезпечення контролю за ефективністю заходів фінансової політики, а також зможе бути підставою для забезпечення відповідальності виконавців за ті чи інші заходи з управління фінансовим потенціалом та реалізації фінансової політики в цілому. Це дозволяє державі здійснювати адекватну фінансову політику, спрямовуючи зусилля на конкретні слабкі місця. Наприклад, за умов встановлення ситуації, коли фінансовий потенціал певної території відстає від показників фінансового

потенціалу підприємств, зусилля з фінансового управління мають бути спрямовані саме в сектор підприємництва – починаючи від інвестицій і закінчуючи податковими пільгами – з метою його активізації.

Список літератури

1. Гончарова Л. І. Доцільність впровадження податкового паспорта регіону / Л. І. Гончарова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 2. – № 4. – С. 287–289.
2. Доц О. О. Регіональні особливості фінансової бази інвестування в Україні / О. О. Доц // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21(6). – С. 242–248.
3. Информационная система “Финансовый паспорт Уральского федерального округа” // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.urfo.ifinmon.ru/\(X\(1\)S\(c0ejv0qxeq14rjagvoym1szh\)\)/Index.aspx](http://www.urfo.ifinmon.ru/(X(1)S(c0ejv0qxeq14rjagvoym1szh))/Index.aspx).
4. Іоненко К. В. Формування поняття “фінансовий потенціал регіону” та визначення його структури // Економіка: проблеми теорії і практики. – 2004. – Випуск 194. – С. 782–792.
5. Исаев Эли Абубакарович. Финансовый потенциал крупного экономического региона / Э. А. Исаев ; науч. ред. Ю. И. Любимцев. – М. : Экономика, 2007. – 206 с.
6. Козоріз М. А. Фінансовий потенціал регіону: економічна суть та структура / М. А. Козоріз, Г. В. Возняк // Економічні науки. – 2011. – Випуск 8(29). – Ч. 3. – Серія “Облік і фінанси”.
7. Колесникова Н. А. Финансовый и имущественный потенциал региона: опыт регионального менеджмента. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 236 с.
8. Ладюк О. Аналіз фінансового потенціалу Рівненської області / О. Ладюк, Л. Петровська, Л. Волевач // Економічний аналіз. – 2011 рік. – Випуск 8. – Ч. 1. – С. 265–267.
9. Саакян Р. А. Налоговый паспорт и его значение при определении налогового потенциала субъекта Российской Федерации и планировании поступлений по налогам и сборам в бюджетную систему Российской Федерации / Р. А. Саакян // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.akdi.ru/mns/new/021226.htm>.
10. Шумська С. С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки / С. С. Шумська // Фінанси України. – К. : ЗАТ “ВІПОЛ”, 2007. – № 5. – С. 55–64.

Отримано 05.09.2012

Summary

The article substantiates the need to implement passports of financial potential of the regions as an objective basis for financial planning at the macro level. Using passports of financial potential finally bring clarity to the actions of the state and will make them targeted and effective.